

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI ADINDAN
Q Ə T N A M Ə

12 yanvar 2018-ci il
şəhəri

Bakı

Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin Mülki Kollegiyası
Hakim Şirinov İkrəm Sabir oğlunun sədrliyi və məruzəsi ilə,
Hakimlər Səmədov Tofiq Səməd oğlu və Kazımov Elşən Cələddin oğlundan ibarət
tərkibdə,
Həsənova Şərqi Əlabbas qızının katibliyi,
İddiaçı X.K.O və onun vəkili Əliyeva Sevdə Ruffulla qızının,
Cavabdeh X.I.Ş ,
Cavabdehlər X.H.Q və X.M.F nümayəndəsi Cabbarov Anar Telman oğlunun
iştirakları ilə,

Bakı şəhəri Nəsimi Rayon Məhkəməsinin 2(006)-9471/16 sayılı, 10 noyabr 2016-cı il
tarixli qətnaməsindən iddiaçı tərəfindən verilmiş apellyasiya şikayətinə əsasən mülki işə
Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin binasında açıq məhkəmə iclasında baxaraq,

MÜƏYYƏN ETDİ:

İddiaçı X.K.O cavabdehlər X.I.Ş, X.M.F və X.H.Q qarşı iddia ərizəsi ilə
məhkəməyə müraciət edərək, onunla cavabdehlər arasında 12.12.2013-cü il tarixdə
bağlanmış və Bakı şəhəri N sayılı Notariat Kontorunda bağlanmış kredit müqaviləsinin
etibarsız hesab edilməsi barədə qətnamə çıxarılmasını xahiş etmişdir.

Bakı şəhəri Nəsimi Rayon Məhkəməsinin 2(006)-9471/16 sayılı, 10 noyabr 2016-cı il
tarixli qətnaməsi ilə rədd edilmişdir.

İddiaçı apellyasiya şikayəti verərək qətnamənin ləğv edilməsi və iddianın təmin
edilməsi barədə qətnamə qəbul edilməsini xahiş etmişdir.

Bakı Apellyasiya Məhkəməsi Mülki Kollegiyasının 14.03.2017-ci il tarixli, 2(103)-
851/17 sayılı qətnaməsi ilə iddiaçının şikayəti təmin edilməyərək, Nəsimi Rayon
Məhkəməsinin 10 noyabr 2016-cı il tarixli qətnaməsi dəyişdirilmədən saxlanılmışdır.

Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin 06 sentyabr 2017-ci il tarixli, 2(102)-
5935/17 sayılı qərarı ilə iddiaçının kassasiya şikayəti təmin edilərək, Bakı Apellyasiya
Məhkəməsinin 14.03.2017-ci il tarixli qətnaməsi ləğv edilmiş və iş yenidən baxılması üçün
Bakı Apellyasiya Məhkəməsinə göndərilmişdir.

Məhkəmə kollegiyasının iclasında iddiaçı apellyasiya şikayətini müdafiə edərək
göstərdi ki, o, bir müddət “İdxal” MMC-də işləmiş, MMC pivə istehsalı və satışı ilə

məşğul olmuş, cavabdehlər də onun iş yoldaşları olmuş, MMC-nin rəhbərliyi onu işdən çıxaracağı ilə hədələyərək mübahisələndirilən müqaviləni bağlamağa məcbur etmişdir. Nəinki o, bütün iş yoldaşları işdən çıxarılmamaları üçün belə müqavilələri imzalamışlar. MMC onlara arxayın olmalarını, həmin müqavilənin onların MMC-dən nisyə götürərək, satdıqları pivələrə görə zəmanət müqaviləsi kimi bağlandığını bildirmişdir. O, cavabdehlərdən heç vaxt borca pul almamışdır. O, MMC-dən nisyə pivə götürərək, onları satmış, sonradan isə pulunu MMC-yə ödəmişdir. Sonradan MMC-nin işi yaxşı getmədiyindən, müflis olduğundan həmin müqavilələr əsasında onlardan pul qopartmaq məqsədilə əsassız yerə ona və digər iş yoldaşlarına qarşı məhkəmələrdə iddia qaldırmağa başlamış, məhkəmələr isə araşdırma aparmadan əsassız olaraq həmin iddiaları təmin etmişlər. Həmin müqavilə MMC tərəfindən onlara nisyə verilmiş pivələrin satışından əldə olunmuş pulların MMC-yə qaytarılmasına zəmanət kimi bağlandığından və həmin müqavilə əsasında cavabdehlər ona hər hansı məbləğ vermədiyindən şikayətinin təmin edilərək, qətnamənin ləğv edilməsini və iddiasının təmin edilməsini xahiş etdi.

Məhkəmə kollegiyasının iclasında iddiaçının vəkili S.Əliyeva apellyasiya şikayətini müdafiə edərək göstərdi ki, hazırkı iş üzrə Ali Məhkəmənin də öz Qərarında göstərdiyi kimi cavabdeh tərəf iddiaçıya müqavilədə göstərilən pulu nağd qaydada verdiyini və iddiaçının da həmin pul əsasında pivə aldığını bildirsə də, iddiaçıya nağd qaydada hər hansı pivənin satılmasına dair müvafiq qaimə və sair sübutu məhkəməyə təqdim etməmişdir. Məhkəmə tərəfindən notariatdan tələb edilmiş çoxsaylı analoji borc müqavilələri, analoji mübahisələrlə bağlı məhkəmə qətnamələri bir daha təsdiq edir ki, hazırkı iş üzrə cavabdehlər iddiaçılara hər hansı borc verməmiş, həmin müqavilə uydurma, etibarsız müqavilə olmaqla, yalnızca görünüş üçün bağlanmışdır. Göstərilənlərə əsasən şikayətin təmin edilməsini xahiş etdi.

Məhkəmə kollegiyasının iclasında cavabdehlərin nümayəndəsi A.Cabbarov apellyasiya şikayəti ilə razılaşmayaraq, göstərdi ki, iddiaçının MMC-dən nağd qaydada aldığı pivələrin pulunu ödəməyə imkanı olmadığından MMC-də işləyən cavabdehlər müqavilədə göstərilən borcu iddiaçı vermiş, iddiaçı isə həmin məbləği cavabdehlərə qaytarmamışdır. Həqiqətən də MMC iddiaçı kimi MMC-dən pivə götürən bir çox şəxslərlə də bu qaydada müqavilə bağlayaraq, onlara borc vermiş, onlar tərəfindən isə həmin borc məbləği qaytarılmadığından onlar həmin şəxslərə qarşı məhkəmələrdə analoji iddialar qaldırmış və iddiaları təmin edilmişdir. Göstərilənlərə əsasən şikayətin rədd edilməsini xahiş etdi.

Məhkəmə kollegiyasının iclasında cavabdeh X.İ.S iddiaçının apellyasiya şikayətini müdafiə edərək göstərdi ki, o da bir müddət iddiaçı kimi "İdxal" MMC-də işləmiş, MMC "Efes" pivələrini Türkiyədən gətirərək burada satışını təşkil etmiş, bir müddət həm işləri, həm də kollektiv yaxşı olsa da, sonradan şirkətdə nizam-intizam pozulmuş, işləri pisləşmiş, buna görə də orada baş verən hərc-mərcliyə görə o, şirkətdən işdən çıxmışdır. O, heç vaxt iddiaçıya və hər hansı digər iş yoldaşlarına borca pul verməmişdir, sadəcə şirkətdə olan qaydaya görə şirkət pivələri iddiaçı və onun kimi digər şəxslərə nisyə vermiş, həmin şəxslər isə satış etdikdən sonra öz nisyələrini bağlamış, belə olan halda şirkət özünü sığortalamaq üçün pivələri nisyə verdiyi hər bir şəxslə yalandan onların adından borc müqaviləsi bağlamış, o, dəfələrlə şirkət rəhbərliyi ilə bu barədə mübahisə

edərək, bu işlərin axırının yaxşı qurtarmayacağını, üstünün açılacağını, belə haqsızlığa yol verməmələrini bildirsə də, şirkət rəhbərliyi ona narahat olmamasını, onsuz da müqavilələrin el-belə bağlandığını, insanlara problem yaratmayacağını, sadəcə işçilərin işlərinə qarşı daha məsuliyyətli davranmaları üçün, nizam-intizamı möhkəmləndirmək üçün bağlanıldığını bildirərək, onu sakitləşdirmiş, o, işini itirməməsi üçün bir müddət belə hallara göz yumsa da, şirkət rəhbərliyinin istəyi ilə müəyyən sənədlərə qol çəksə də, sonradan belə qanunsuzluğa və haqsızlığa dözə bilmədiyinə görə işdən çıxmaq məcburiyyətində qalmışdır. O, iddiaçının iddiasını qəbul edərək məhkəmə kollegiyasına müvafiq ərizəni təqdim edərək, iddiaçının şikayətinin təmin edilməsini xahiş etdi.

Apellyasiya şikayəti ilə bağlı mülki iş məhkəmə kollegiyasında baxılmasının yeri və vaxtı barədə qanunla müəyyən edilmiş qaydada xəbərdarlıq edilməsinə baxmayaraq, müstəqil tələb irəli sürməyən üçüncü şəxs Bakı şəhəri N saylı Dövlət Notariat Kontorunun nümayəndəsi məhkəmə iclasına gəlməmiş, lakin DNK məhkəmə kollegiyasının sorğusuna əsasən X.H.Q, X.M.F və X.İ.S üçüncü şəxslərlə bağladıkları kredit (borc) müqavilələrinin təsdiq edilmiş surətlərini məhkəməyə göndərərək, iş nümayəndəsinin iştirakı olmadan baxılmasını xahiş etmişdir.

Belə olan halda Məhkəmə kollegiyası Azərbaycan Respublikası MPM-in 376.2-ci maddəsinə əsasən işə onun nümayəndəsinin iştirakı olmadan baxılmasını mümkün hesab etmişdir.

Azərbaycan Respublikası Mülki Prosesual Məcəlləsinin 372.6-cı maddəsinə əsasən apellyasiya instansiyası məhkəməsi birinci instansiya məhkəməsinin qətnaməsinin əsaslılığını onun düzünə və ya dolayısı ilə mübahisələndirilən hissəsində, şikayət qərarın ləğv edilməsinə yönəldikdə və ya apellyasiya şikayətində və ona etirazlarda ifadə olunmuş dəlillərə əsasən mübahisənin predmeti bölünməz olduqda işə tam yoxlayır.

Hazırkı halda məhkəmə kollegiyası qətnaməni tam yoxlayır.

Məhkəmə kollegiyası tərəflərin izahatlarını dinləyib, iş materiallarını, apellyasiya şikayətinin dəlillərini araşdıraraq və toplanmış sübutlara məcmu halında hüquqi qiymət verərək hesab edir ki, apellyasiya şikayəti təmin edilməli, qətnamə ləğv edilməli, iş üzrə yeni qətnamə qəbul edilməli və iddia tələbi təmin edilməlidir.

Belə ki, mülki işin materiallarında olan tərəflər arasında Bakı Şəhər N saylı Dövlət Notariat Kontorunda bağlanmış 12.12.2013-cü il tarixli kredit müqaviləsindən görünür ki, cavabdehlər iddiaçıya 12.06.2014-cü il tarixədək qaytarmaq şərti ilə nağd şəkildə 60.000 manat məbləğində pul borc verməyi öhdələrinə götürmüşlər.

Cavabdeh X.İ.S məhkəmə kollegiyasına təqdim etdiyi ərizəsindən görünür ki, o, *iddianı tam qəbul edir*, buna görə də iddiaçının apellyasiya şikayətinin təmin edilərək, qətnamənin ləğv edilməsini və onun iddianı qəbul etməsini nəzərə alaraq, *iddianın təmin edilməsi barədə qətnamə çıxarılmasını* xahiş edir.

Məhkəmə kollegiyası tərəfindən Bakı şəhəri N saylı Dövlət Notariat Kontorundan tələb edilmiş 34 (otuz dörd) ədəd kredit müqavilələrindən görünür ki, həmin müqavilələr 2013-cü ilin 11 sentyabr və 12 dekabr tarixlərindəki dövrlərdə (*hazırda mübahisələndirilən müqavilə də məhz 12.12.2013-cü il tarixlidir.*) hazırkı iş üzrə cavabdehlər X.H.Q, X.M.F və X.İ.Ş ilə 34 nəfər arasında bağlanmış və bütün bu müqavilələrə görə həmin şəxslər 34 nəfərə də 60 000 manat borc verməyi öhdələrinə götürmüşlər.

Mülki işin materiallarında olan Ağstafa Rayon Məhkəməsinin 21 iyul 2017-ci il tarixli, 2(015)-1367/2017 sayılı, Binəqədi Rayon Məhkəməsinin 03 noyabr 2016-cı il tarixli, 2(001)-12156/16 sayılı və Şəki Apellyasiya Məhkəməsinin 02 fevral 2017-ci il tarixli, 2(107)-72/2017 sayılı qətnamələrindən müəyyən olunur ki, hazırkı iş üzrə cavabdehlər X.H.Q, X.M.F və X.I.Ş həqiqətən də yuxarıda qeyd olunan kredit müqavilələrinə əsasən müxtəlif şəxslərə qarşı “60 000 manat borcun tutulması” tələbinə dair iddia ərizələri ilə məhkəməyə müraciət etmişlər.

Sumqayıt şəhər Məhkəməsinin 19 avqust 2016-cı il tarixli, 2(060)-10915/2016 sayılı qətnaməsi ilə hazırkı iş üzrə cavabdehlər X.H.Q, X.M.F və X.I.Ş X.K.O qarşı iddiası təmin edilərək, hazırda mübahisələndirilən müqaviləyə əsasən O.Kərimovdan 60 000 manatın onların xeyrinə tutulması qərara alınmışdır.

“İdخال” MMC-nin 14 mart 2017-ci il tarixli, 54 sayılı arayışından görünür ki, hazırkı iş üzrə cavabdehlərdən X.H.Q 01.02.2013-cü il tarixdən 21.01.2015-ci il tarixədək MMC-də mexanik vəzifəsində, Ş.İbrahimov 01.10.2010-cu il tarixindən 11.03.2014-cü il tarixədək təsərrüfat müdiri vəzifəsində, iddiaçı O.Kərimov isə 01.04.2013-cü il tarixindən 11.11.2015-ci il tarixədək sürücü-ekspeditor vəzifəsində işləmişdir.

Azərbaycan Respublikası Mülki Prosesual Məcəlləsinin 420-ci maddəsinin tələbinə görə kasassiya qaydasında işə baxan məhkəmənin qərarında şərh olunan göstərişlər həmin işə yenidən baxan məhkəmə üçün məcburidir.

“Azərbaycan Respublikası Mülki Prosesual Məcəlləsinin 420-ci maddəsinin şərh edilməsi”nə dair Azərbaycan Respublikası Konstitusiyaya Məhkəməsi Plenumunun 28.02.2012-ci il tarixli Qərarında da müəyyən edilmişdir ki, Mülki Prosesual Məcəllənin 420-ci maddəsində təsbit edilmiş kassasiya instansiya məhkəməsinin göstərişləri həmin Məcəllənin 416, habelə 407.1.4, 407.2 və 408.1.5-ci maddələrində nəzərdə tutulmuş qanuni hədlər daxilində olduqda və həmin Məcəllənin 419.2.9-cu maddəsinin tələbinə uyğun əsaslandırıldıqda, işə yenidən baxan apellyasiya instansiya məhkəməsi üçün məcburidir.

Hazırkı mülki işlə bağlı Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin Mülki Kollegiyasının yuxarıda istinad olunan 06 sentyabr 2017-ci il tarixli Qərarındakı göstərişlər Konstitusiyaya Məhkəməsinin qeyd edilən Qərarında nəzərdə tutulmuş «qanuni hədlər daxilində» olduğundan, Məhkəmə Kollegiyası həmin göstərişlərlə razılaşıaraq onları nəzərə alır.

Belə ki, Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi 06 sentyabr 2017-ci il tarixli həmin Qərarında göstərmişdir ki: *“MMC-də işləyən cavabdehlər 60 000 manat borcu iddiaçıya onlardan nağd qaydada pivə almaq imkanına malik olmaları üçün verdiklərini iddia etsələr də, borc müqaviləsinin bağlandığı tarixdə və ondan sonra da MMC-də işləməklə eyni funksiyanı-pivə məmulatlarının satışını həyata keçirən iddiaçıya nağd qaydada hər hansı bir pivə məhsulunun satılması barədə hər hansı sübut təqdim etməmişlər. Halbuki iddiaçıya 60 000 manatı məhz pivə məhsullarını onlardan nağd qaydada ala bilməsi üçün verdiklərini və iddiaçının həqiqətən də həmin məbləğə onlardan nağd qaydada pivə aldığını cavabdehlər iddia etdiklərindən bu halları da özləri sübut etməyə borlu olduqları halda, belə sübutlar təqdim etməmişlər, məhkəmə isə cavabdehlərə belə sübutları təqdim etməyi təklif etməmişdir.”*

Həmin göstərişlərlə razılaşıaraq onları nəzərə alan Məhkəmə Kollegiyası cavabdehlərə belə sübutların təqdim edilməsini təklif etsə də, cavabdehlər onlarda belə sübutların olmadığını bildirmişlər.

Azərbaycan Respublikası Mülki Prosesual Məcəlləsinin 77.1-ci maddəsinə görə isə hər bir tərəf öz tələblərinin və *etirazlarının əsası kimi istinad etdiyi halları sübut etməlidir*.

Bundan başqa, məhkəmə kollegiyası aşağıdakıları qeyd etməyi zəruri hesab edir.

Belə ki, Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin 739.1-ci maddəsinə əsasən borc müqaviləsinə görə iştirakçılardan biri (borc verən) pula və ya digər əvəz edilən əşyalara mülkiyyət hüququnu digər iştirakçıya (borc alana) keçirməyi öhdəsinə götürür, digər iştirakçı (borc alan) isə aldığı pulu müvafiq olaraq pul və ya eyni keyfiyyətdə və miqdarda olan eyni növlü əşyalar şəklində borc verənə qaytarmağı öhdəsinə götürür.

Həmin Məcəllənin 739.2-ci maddəsinə əsasən borc müqaviləsinin predmeti hər hansı pul məbləği olduqda, o, kredit müqaviləsi adlandırılır.

Şərh olunan maddələrin məzmunundan görünür ki, borc verən pulu və ya digər əşyanı borc alanın mülkiyyətinə verir. Göründüyü kimi hər şeydən əvvəl borc müqaviləsinin predmetini pul və ya əvəz edilən əşyalar təşkil edir. Borc alan məhz *mülkiyyətinə qəbul etdiyi pul* və ya digər əşya ilə bağlı onların əvəzini qaytarmaq kimi maddi məsuliyyət daşıyır.

Həmin Məcəllənin 404.1-ci maddəsinə əsasən müqavilə şərtlərini təfsir edərkən məhkəmə təkcə müqavilədəki söz və ifadələrin hərfi mənasını deyil, həm də tərəflərin iradə ifadəsinin həqiqi mənasını, bütövlükdə müqavilənin hərfi mənasının onun digər şərtləri və mənası ilə müqayisəsini nəzərə alır.

İradə ifadəsinin təfsiri zamanı onun həqiqi məzmunu təkcə hərfi mənaya görə deyil, həm də əğlabatan mühakimə əsasında müəyyənləşdirilməlidir. (324.5-ci maddə)

Hazırkı iş üzrə məhkəmə kollegiyasının araşdırmaları-tərəflərin izahatları, cavabdeh X.İ.S iddianı qəbul etməsi, məhkəmə kollegiyası tərəfindən N saylı Dövlət Notariat Kontorundan tələb edilmiş 34 (otuz dörd) ədəd kredit müqavilələri, işdə olan müxtəlif rayon məhkəmələrinin qətnamələri ilə açıq-aşkar müəyyən olunur ki, mübahisələndirilən 12.12.2013-cü il tarixli kredit müqaviləsi üzrə həmin müqavilənin predmetini təşkil etməli olan 60 000 manat pul iddiaçıya verilməmiş, tərəflər arasında həmin əqd görünüş üçün - iddiaçının MMC-dən pivə məmulatlarını məhz *nisyə aldığına* görə bağlanmışdır.

Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin 337.1-ci maddəsinə əsasən bu Məcəllədə müəyyənləşdirilmiş şərtləri pozmaqla bağlanmış əqd etibarsızdır. Etibarsız əqdlər mübahisə edilən əqdlər və ya əhəmiyyətsiz əqdlər ola bilər.

Həmin Məcəllənin 337.3-cü maddəsinə görə əhəmiyyətsiz əqd məhkəmə tərəfindən etibarsız sayılıb-sayılmamasından asılı olmayaraq özlüyündə etibarsız olan əqddir.

Qeyd edilən Məcəllənin 340.1-ci maddəsinə görə uydurma əqd ona uyğun hüquqi nəticələr yaratmaq niyyəti olmadan yalnız görünüş üçün bağlanmış əqddir. Uydurma əqd əhəmiyyətsizdir.

Göstərilənlərə əsasən məhkəmə kollegiyası qeyd edir ki, sözügedən kredit (borc) müqaviləsinin bağlanmasında tərəflərin əsl niyyəti-iradə ifadələri cavabdehlərin iddiaçıya həqiqətən də borc verməsinə yönəlmədiyindən və həmin müqavilə görünüş üçün bağlandığından əhəmiyyətsiz əqd olmaqla, özlüyündə etibarsızdır.

Buna görə də kollegiya hesab edir ki, birinci instansiya məhkəməsi tərəfindən hazırkı iş üçün mühüm əhəmiyyəti olan bütün faktiki halların araşdırılmadığından və iş üzrə düzgün olmayan nəticəyə gəldiyindən apellyasiya şikayəti təmin edilməli, qətnamə ləğv edilməli, iş üzrə yeni qətnamə qəbul edilməli, iddia tələbi təmin edilərək, tərəflər arasında bağlanmış 12.12.2013-cü il tarixli kredit müqaviləsi etibarsız hesab edilməlidir.

Belə ki, Azərbaycan Respublikası Mülki Prosesual Məcəlləsinin 385.1.1-ci maddəsinə görə maddi hüquq normalarının və ya prosesual hüquq normalarının pozulması və ya düzgün tətbiq edilməməsi, 385.1.2-ci maddəsinə görə isə məhkəmənin gəldiyi nəticə üçün mühüm əhəmiyyəti olan bütün faktiki halların aydınlaşdırılmaması məhkəmə qətnaməsinin apellyasiya qaydasında ləğv edilməsi üçün əsasdır.

Həmin Məcəllənin 388-ci maddəsinə görə apellyasiya instansiyası məhkəməsində yeni sübutlar tədqiq edilərkən işin nəticəsinə təsir edən digər faktiki hallar müəyyən edilərsə, bu halda məhkəmənin gəldiyi nəticə üçün mühüm əhəmiyyəti olan bütün faktiki hallar aydınlaşdırılmamış hesab edilir.

Şərh edilənlərə əsasən və Azərbaycan Respublikası Mülki Prosesual Məcəlləsinin 372, 382, 384.0.2, 387, 393 və 405.0.1-ci maddələrini rəhbər tutaraq, məhkəmə kollegiyası,

QƏT ETDİ:

Iddiaçı X.K.O tərəfindən verilmiş apellyasiya şikayəti təmin olunsun.

Bakı şəhəri Nəsimi Rayon Məhkəməsinin 2(006)-9471/16 sayılı, 10 noyabr 2016-cı il tarixli qətnaməsi ləğv edilsin, iş üzrə yeni qətnamə qəbul edilsin və iddia təmin edilsin.

Iddiaçı X.K.O ilə cavabdehlər X.I.Ş, X.M.F və X.H.Q arasında 12.12.2013-cü il tarixdə Bakı şəhəri N sayılı Notariat Kontorunda bağlanmış 3 M-03/754 reyestr nömrəli kredit (borc) müqaviləsi etibarsız hesab edilsin.

Qətnamə rəsmən təqdim edildiyi gündən hesablanmaqla ondan 2 (iki) ay müddətinə Bakı Apellyasiya Məhkəməsi vasitəsi ilə Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinə kassasiya şikayəti verilə bilər. Qətnamədən şikayət verilməmişsə, qəbul edildiyi gündən 2 (iki) ay keçdikdən sonra qanuni qüvvəyə minir.

Sədrlik edən:imza:

Hakimlər:imzalar:

Əsli ilə düzdür,Hakim:

İkram Şirinov

